

ỨNG DỤNG CỦA TRÍ TUỆ NHÂN TẠO (AI) TRONG GIÁO DỤC DÂN TRÍ TÀI CHÍNH: HÀM Ý CHÍNH SÁCH CHO VIỆT NAM

● ĐINH THỊ MINH TÂM

Trường Đại học Điện lực

E-mail: tamdtm@epu.edu.vn

DOI: 10.62831/nckh.2026.379.v1

TÓM TẮT:

Bài viết nghiên cứu các ứng dụng chủ yếu của trí tuệ nhân tạo (AI) trong giáo dục dân trí tài chính (FL) theo hướng tiếp cận tổng quan nghiên cứu định tính và phân tích khái niệm, dựa trên việc tổng hợp có chọn lọc các nghiên cứu quốc tế và báo cáo chính sách, nhằm làm rõ vai trò, cơ chế tác động và điều kiện triển khai của AI trong giáo dục FL. Trên cơ sở đó, bài viết tập trung phân tích các lĩnh vực trọng tâm mà AI có thể đóng góp, bao gồm giáo dục tài chính cá nhân hóa, hỗ trợ ra quyết định tài chính, phòng ngừa rủi ro và hạn chế sai lệch hành vi tài chính, đồng thời thúc đẩy tài chính toàn diện. Từ đó đề xuất một số hàm ý chính sách cho Việt Nam nhằm tích hợp hiệu quả các ứng dụng AI vào chiến lược nâng cao FL, đồng thời hoàn thiện khung pháp lý theo hướng minh bạch và bảo vệ người tiêu dùng, góp phần thu hẹp khoảng cách FL và thúc đẩy các quyết định tài chính cá nhân bền vững trong kỷ nguyên số.

Từ khóa: dân trí tài chính, trí tuệ nhân tạo (AI), giáo dục tài chính, tài chính số, hành vi tài chính.

1. Đặt vấn đề

Trí tuệ nhân tạo (Artificial Intelligence - AI) đóng vai trò ngày càng quan trọng trong nhiều lĩnh vực kinh tế - xã hội, bao gồm cả tài chính - ngân hàng. Trong bối cảnh chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, hệ thống tài chính phát triển dựa trên các nền tảng số và công nghệ thông minh, đòi hỏi người dân không chỉ có khả năng tiếp cận dịch vụ tài chính mà còn phải có trình độ FL phù hợp để hiểu, đánh giá và sử dụng các sản phẩm tài chính một cách an toàn và hiệu quả.

Tuy nhiên, tại nhiều quốc gia đang phát triển, trong đó có Việt Nam, tốc độ phổ cập dịch vụ tài chính số đang vượt xa tốc độ cải thiện kiến thức và kỹ năng tài chính của người dân. Khoảng cách này làm

gia tăng nguy cơ đưa ra các quyết định tài chính sai lầm và gia tăng mức độ tổn thương trước các rủi ro trong môi trường số. Mặc dù khả năng tiếp cận các sản phẩm và dịch vụ tài chính ngày càng được cải thiện, FL của người dân Việt Nam vẫn còn nhiều hạn chế, đặc biệt trong việc quản lý tài chính cá nhân và nhận diện các rủi ro tài chính mới.

Theo số liệu từ Bộ Công an, thiệt hại do lừa đảo trực tuyến tại Việt Nam trong năm 2025 ước tính vượt 8.000 tỷ đồng (Bạch Dương, 2026). Thực trạng này cho thấy yêu cầu cấp thiết phải nâng cao kiến thức, kỹ năng và năng lực tự bảo vệ tài chính của người dân trong môi trường số.

Do đó, việc ứng dụng AI trong giáo dục FL được xem là một hướng tiếp cận tiềm năng nhờ khả năng cá

nhân hóa nội dung học tập, hỗ trợ ra quyết định và nâng cao nhận thức về rủi ro tài chính. Trên cơ sở này, bài viết tập trung (i) hệ thống hóa cơ sở lý luận về FL và AI, (ii) phân tích các ứng dụng chủ yếu của AI trong giáo dục FL, (iii) từ đó đề xuất một số hàm ý chính sách phù hợp với điều kiện của Việt Nam.

2. Tổng quan nghiên cứu

2.1. Khái niệm dân trí tài chính

Dân trí tài chính (financial literacy - FL) hay còn gọi là hiểu biết tài chính là một khái niệm được tiếp cận theo nhiều góc độ trong các nghiên cứu kinh tế tài chính hiện đại. Theo OECD (2020), FL là “sự kết hợp giữa nhận thức, kiến thức, kỹ năng, thái độ và hành vi cần thiết để đưa ra các quyết định tài chính đúng đắn, từ đó hướng đến việc đạt được sự an toàn và bền vững về tài chính”. Trên quan điểm như vậy, FL không chỉ dừng lại ở việc hiểu biết các khái niệm tài chính cơ bản mà còn bao gồm khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn và hình thành hành vi tài chính lành mạnh phù hợp với mục tiêu dài hạn và bối cảnh kinh tế - xã hội.

Một số nghiên cứu bằng thực nghiệm cho thấy, việc nâng cao kiến thức tài chính mang lại nhiều lợi ích quan trọng, bao gồm các quyết định tiết kiệm và đầu tư thông minh hơn, quản lý nợ hiệu quả hơn, lập kế hoạch hưu trí tốt hơn, mức độ tham gia cao hơn vào thị trường chứng khoán và khả năng tích lũy tài sản lớn hơn. (Lusardi & Mitchell, 2014).

Đối với các nền kinh tế đang phát triển như Việt Nam, khoảng cách giữa khả năng tiếp cận dịch vụ tài chính và mức độ hiểu biết tài chính của người dân vẫn còn tương đối lớn. Điều này làm gia tăng nguy cơ đưa ra các quyết định tài chính sai lầm, đặc biệt trong bối cảnh các sản phẩm tài chính số ngày càng phức tạp.

2.2. Trí tuệ nhân tạo và khả năng ứng dụng trong lĩnh vực tài chính và giáo dục tài chính hiện đại

AI với khả năng học hỏi từ dữ liệu và tương tác theo thời gian thực, mở ra hướng tiếp cận mới nhằm khắc phục các hạn chế của các chương trình giáo dục tài chính truyền thống. Trong lĩnh vực dịch vụ tài chính, các hệ thống tư vấn tài chính tự động (robo-advisors) dựa trên AI ngày càng được ứng dụng rộng

rãi, với tiềm năng giảm chi phí đồng thời cải thiện chất lượng và tính minh bạch của hoạt động tư vấn cho người tiêu dùng (Baker & Dellaert, 2018).

Trong những năm gần đây, các nghiên cứu bắt đầu nhấn mạnh vai trò của AI trong việc đổi mới phương thức giáo dục tài chính và cải thiện năng lực tài chính của người dân. Theo Lakshmi (2024), AI có khả năng làm thay đổi cách tiếp cận kiến thức tài chính truyền thống thông qua việc hỗ trợ người dùng tiếp cận các khái niệm tài chính phức tạp bằng hình thức tương tác và linh hoạt hơn. Khác với các công nghệ giáo dục tài chính mang tính tĩnh, AI cho phép xây dựng các mô hình giáo dục tài chính thích ứng dựa trên dữ liệu người dùng, qua đó điều chỉnh nội dung, nhịp độ và hình thức truyền tải phù hợp với năng lực và khuynh hướng, thói quen tài chính của từng cá nhân.

Với khả năng xử lý lượng lớn dữ liệu và tương tác linh hoạt với người dùng, các ứng dụng AI mở ra cơ hội mới không chỉ đóng vai trò là công cụ truyền tải, phổ cập kiến thức tài chính mà còn hỗ trợ ra quyết định tài chính cho các nhóm đối tượng khác nhau trong xã hội, qua đó góp phần nâng cao FL theo hướng thực chất và đảm bảo hiệu quả lâu dài.

2.3. Trí tuệ nhân tạo, dân trí tài chính và các điều kiện ràng buộc trong bối cảnh tài chính số

Trong những năm gần đây, mối quan hệ giữa AI và FL đã thu hút sự quan tâm ngày càng lớn của giới học thuật, đặc biệt trong bối cảnh quá trình chuyển đổi số trong lĩnh vực tài chính diễn ra mạnh mẽ và các dịch vụ tài chính ngày càng được số hóa. Phần lớn các nghiên cứu đều thống nhất, các công cụ dựa trên AI như chatbot tài chính, hệ thống tư vấn tự động (robo-advisors) và cơ chế khuyến nghị thông minh có tiềm năng đáng kể trong việc hỗ trợ nâng cao kiến thức, kỹ năng và hành vi tài chính của cá nhân trong môi trường tài chính ngày càng phức tạp (OECD, 2023; Lakshmi, 2024).

Tuy nhiên, các kết quả nghiên cứu cũng cho thấy, tác động của AI đối với FL không mang tính tự động hay đồng nhất, mà phụ thuộc đáng kể vào điều kiện sử dụng, đặc điểm người dùng, mức độ hiểu biết tài chính nền tảng cũng như khả năng tiếp cận công nghệ số.

Thứ nhất, từ góc độ tích cực, nhiều nghiên cứu chỉ ra, các ứng dụng AI như chatbot tài chính, hệ thống tư vấn tự động và các nền tảng gợi ý dựa trên dữ liệu lớn có thể cải thiện khả năng tiếp cận kiến thức tài chính của người dân. Nhờ khả năng xử lý lượng lớn dữ liệu và điều chỉnh nội dung theo hành vi, trình độ và nhu cầu cụ thể của từng cá nhân, AI cho phép cung cấp giáo dục tài chính theo hướng linh hoạt, liên tục và mang tính cá nhân hóa cao hơn so với các chương trình giáo dục tài chính truyền thống vốn mang tính chuẩn hóa và một chiều (OECD, 2023). Lakshmi (2024) cho thấy, việc tích hợp AI vào các nền tảng học tập và dịch vụ tài chính số giúp người dùng hiểu rõ hơn về tiết kiệm, đầu tư và quản lý chi tiêu, từ đó nâng cao mức độ tự tin và chủ động trong các quyết định tài chính cá nhân.

Thứ hai, một số nghiên cứu nhấn mạnh vai trò của FL như một biên trung gian quan trọng trong mối quan hệ giữa AI và hành vi tài chính. Theo Lusardi & Mitchell (2014), kiến thức tài chính nền tảng vẫn là yếu tố cốt lõi giúp cá nhân hiểu và vận dụng hiệu quả các thông tin tài chính, bất kể mức độ phát triển của công nghệ hỗ trợ. Các nghiên cứu gần đây mở rộng lập luận này khi chỉ ra rằng AI chỉ thực sự phát huy hiệu quả trong việc cải thiện kết quả tài chính khi người dùng có đủ năng lực để diễn giải và đánh giá các khuyến nghị do hệ thống AI đưa ra. Theo đó, AI không thay thế vai trò của FL, mà đóng vai trò như một công cụ hỗ trợ, đồng thời có thể làm gia tăng khoảng cách giữa các nhóm người dùng khác nhau nếu sự chênh lệch về kỹ năng tài chính và kỹ năng số không được thu hẹp.

Một hướng tiếp cận quan trọng trong các nghiên cứu gần đây là xem xét mối liên hệ giữa hiểu biết về AI (AI literacy), hiểu biết tài chính (financial literacy) và khoảng cách số (digital divide). Nghiên cứu của Gürsoy (2025), dựa trên khảo sát 870 nhà đầu tư và chuyên gia tài chính, cho thấy tồn tại sự khác biệt đáng kể về mức độ hiểu biết AI theo trình độ học vấn, nghề nghiệp và khả năng truy cập kỹ thuật số; trong đó nhóm chuyên gia công nghệ tài chính (FinTech) có mức độ hiểu biết cao nhất. Đồng thời, khả năng tiếp cận hạ tầng số tốt hơn giúp cải thiện AI literacy ở

mọi nhóm đối tượng. Những phát hiện này nhấn mạnh hiệu quả của AI trong hỗ trợ quyết định tài chính phụ thuộc lớn vào năng lực tiếp nhận của người dùng và điều kiện tiếp cận công nghệ - một vấn đề đặc biệt có ý nghĩa đối với các nền kinh tế đang phát triển như Việt Nam, nơi khoảng cách số và chênh lệch kỹ năng vẫn còn tương đối lớn.

Thứ ba, bên cạnh các tác động tích cực, dòng nghiên cứu phản biện ngày càng chỉ ra những rủi ro và giới hạn của việc ứng dụng AI trong nâng cao FL. Baker & Dellaert (2018) cảnh báo rằng các hệ thống tư vấn tài chính tự động có thể tạo ra “ảo tưởng về sự hiểu biết”, khiến người dùng quá phụ thuộc vào thuật toán và làm suy giảm khả năng đánh giá độc lập. Bên cạnh đó, các vấn đề như thiên lệch thuật toán, thiếu minh bạch trong cơ chế ra quyết định và xung đột lợi ích tiềm ẩn giữa nhà cung cấp dịch vụ và người tiêu dùng cũng đặt ra những thách thức đáng kể đối với mục tiêu nâng cao FL một cách bền vững.

Trong số các giới hạn được thảo luận, vấn đề minh bạch và khả năng giải thích (explainability) của các hệ thống tư vấn tài chính tự động được xem là thách thức then chốt. Bianchi & Brière (2021) cho rằng, trong lĩnh vực robo-advising, vấn đề cốt lõi không nằm ở việc gia tăng mức độ tự động hóa, mà ở khả năng làm rõ cơ sở dữ liệu, giả định và logic ra quyết định của hệ thống. Nếu các khuyến nghị tài chính được đưa ra mà thiếu khả năng giải thích, người dùng có thể sử dụng công nghệ mà không thực sự nâng cao mức độ hiểu biết tài chính, từ đó làm suy giảm mục tiêu giáo dục tài chính dài hạn.

Tổng hợp các bằng chứng trên cho thấy, tranh luận học thuật hiện nay không tập trung vào việc AI có nên được ứng dụng trong nâng cao FL hay không, mà vào cách thức thiết kế, điều kiện triển khai và năng lực tiếp nhận của người sử dụng trong từng bối cảnh thể chế cụ thể. AI có tiềm năng trở thành công cụ hỗ trợ hiệu quả cho giáo dục tài chính theo hướng cá nhân hóa và gắn với hành vi thực tế, song không thể được xem là giải pháp thay thế cho các chương trình nâng cao FL truyền thống, đặc biệt trong điều kiện còn tồn tại khoảng cách số và hạn chế về năng lực tài chính nền tảng như tại Việt Nam.

Bảng 1. Vai trò của AI trong giáo dục FL: Lợi ích, điều kiện và rủi ro

Khía cạnh	Vai trò của AI trong giáo dục FL	Điều kiện để phát huy hiệu quả	Rủi ro và thách thức
Giáo dục tài chính	Cá nhân hóa nội dung học tập; điều chỉnh mức độ kiến thức theo trình độ, nhu cầu và mục tiêu tài chính của người dùng.	Năng lực tiếp cận công nghệ số và AI literacy cơ bản của người học; nội dung giáo dục được thiết kế phù hợp với bối cảnh văn hóa - thể chế.	Người học tiếp nhận kiến thức mang tính thụ động; hiểu sai hoặc hiểu chưa đầy đủ các khuyến nghị do AI cung cấp.
Hỗ trợ ra quyết định và hành vi tài chính	Phân tích dữ liệu hành vi để đưa ra các gợi ý kịp thời (nudges) về tiết kiệm, chi tiêu, đầu tư và quản lý nợ.	Thuật toán minh bạch; dữ liệu đầu vào đầy đủ và đáng tin cậy; người dùng có khả năng đánh giá và lựa chọn khuyến nghị.	Quá phụ thuộc vào thuật toán; suy giảm khả năng đánh giá độc lập; thiên lệch thuật toán dẫn đến quyết định không tối ưu.
Cảnh báo rủi ro tài chính	Phát hiện sớm các dấu hiệu rủi ro, gian lận hoặc hành vi tài chính bất thường; nâng cao khả năng tự bảo vệ của người tiêu dùng.	Cơ chế giám sát và kiểm định thuật toán; phối hợp giữa cơ quan quản lý và nhà cung cấp dịch vụ	Sai lệch cảnh báo; xâm phạm quyền riêng tư dữ liệu cá nhân.
Thúc đẩy tài chính toàn diện	Mở rộng khả năng tiếp cận kiến thức và dịch vụ tài chính cho các nhóm yếu thế thông qua giao diện thân thiện và chi phí thấp.	Hạ tầng số đồng bộ; chính sách hỗ trợ thu hẹp khoảng cách số; nâng cao kỹ năng số cho người dân.	Gia tăng khoảng cách số nếu khả năng tiếp cận công nghệ không đồng đều.

Nguồn: Tác giả tổng hợp

2.4. Khoảng trống nghiên cứu và hàm ý cho nghiên cứu hiện tại

Tổng quan nghiên cứu cho thấy, mối quan hệ giữa trí tuệ nhân tạo (AI) và hiểu biết tài chính (FL) được tiếp cận theo hai hướng chủ yếu. Một mặt, các nghiên cứu tập trung vào vai trò của AI trong hỗ trợ ra quyết định tài chính và phát triển các nền tảng FinTech (Baker & Dellaert, 2018; Qatawneh et al., 2024). Mặt khác, các nghiên cứu về FL nhấn mạnh vai trò của kiến thức và kỹ năng tài chính đối với chất lượng quyết định tài chính cá nhân (Lusardi & Mitchell, 2014; OECD/INFE, 2023b).

Tuy nhiên, các nghiên cứu hiện nay vẫn còn thiếu một khung phân tích tổng hợp làm rõ cơ chế tác động của AI đến FL cũng như các điều kiện ảnh hưởng đến hiệu quả của quá trình này. Đồng thời, phần lớn bằng chứng thực nghiệm được thực hiện

tại các nền kinh tế phát triển, trong khi bối cảnh các quốc gia đang phát triển như Việt Nam vẫn chưa được nghiên cứu đầy đủ.

Xuất phát từ khoảng trống trên, nghiên cứu tiếp cận AI không chỉ như công cụ hỗ trợ ra quyết định tài chính mà còn là phương tiện nâng cao FL. Trên cơ sở đó, nghiên cứu đề xuất khung phân tích các cơ chế tác động của AI đến FL gồm: (i) cá nhân hóa giáo dục tài chính; (ii) hỗ trợ ra quyết định tài chính; (iii) định hướng hành vi tài chính; và (iv) cảnh báo rủi ro tài chính, đồng thời xem xét vai trò của AI literacy, khả năng giải thích của hệ thống AI và khoảng cách số như các điều kiện ảnh hưởng quan trọng.

3. Ứng dụng của trí tuệ nhân tạo trong nâng cao dân trí tài chính

Khác với các nghiên cứu trước chủ yếu tiếp cận định lượng trong bối cảnh các nền kinh tế phát triển,

bài viết này tiếp cận theo hướng tổng hợp - định tính, tập trung làm rõ vai trò và điều kiện ứng dụng AI trong nâng cao FL tại Việt Nam.

3.1. Ứng dụng AI trong giáo dục tài chính

Giáo dục tài chính truyền thống thường được triển khai thông qua các khóa học, hội thảo hoặc tài liệu mang tính phổ quát, ít chú trọng đến sự khác biệt về trình độ, nhu cầu và hoàn cảnh của từng cá nhân. Những hạn chế này cho thấy nhu cầu đổi mới phương thức giáo dục tài chính theo hướng linh hoạt và gắn với hành vi thực tế của người học. Trong khi đó, AI cho phép xây dựng các hệ thống giáo dục tài chính thích ứng (adaptive financial education), trong đó nội dung học tập được cá nhân hóa dựa trên dữ liệu về hành vi, mức độ hiểu biết và mục tiêu tài chính của người học.

Bên cạnh đó, AI còn có thể thiết kế nội dung học tập theo trình độ và nhu cầu của từng cá nhân, theo dõi tiến trình học tập và phản hồi của người dùng, từ đó đề xuất lộ trình học tài chính phù hợp. Điều này đặc biệt có ý nghĩa trong việc nâng cao FL cho các nhóm dân cư có trình độ và hoàn cảnh khác nhau.

3.2. Ứng dụng AI trong hỗ trợ ra quyết định tài chính và định hướng hành vi tài chính

Một trong những đóng góp quan trọng của AI đối với giáo dục tài chính là khả năng kết nối kiến thức tài chính với các quyết định tài chính trong thực tiễn. Thông qua việc phân tích dữ liệu về thu nhập, chi tiêu và hành vi sử dụng dịch vụ tài chính, các hệ thống AI có thể đưa ra các gợi ý phù hợp về tiết kiệm, đầu tư hoặc quản lý nợ theo đặc điểm và mức độ chấp nhận rủi ro của từng cá nhân.

Bảng 2. So sánh giáo dục tài chính truyền thống và giáo dục tài chính dựa trên AI

Tiêu chí	Giáo dục tài chính truyền thống	Giáo dục tài chính dựa trên AI
Cá nhân hóa	Thấp	Cao
Cập nhật nội dung	Chậm	Theo thời gian thực
Gắn với hành vi	Hạn chế	Dựa trên dữ liệu hành vi
Chi phí biên	Cao	Thấp
Khả năng mở rộng	Hạn chế	Cao

Nguồn: Tác giả tổng hợp

Bảng 2 cho thấy, tiềm năng của giáo dục tài chính dựa trên AI trong việc khắc phục những hạn chế của các phương thức truyền thống, đặc biệt trong bối cảnh nguồn lực giáo dục tài chính tại Việt Nam còn phân tán và thiếu tính cá nhân hóa.

Một trong những ứng dụng phổ biến nhất của AI là phát triển các trợ lý ảo và chatbot tài chính nhằm cung cấp kiến thức tài chính cơ bản cho người dùng. Thông qua hình thức hội thoại, các công cụ AI có thể giải thích các khái niệm tài chính như lãi suất, lãi kép, quản lý ngân sách hay tín dụng tiêu dùng... một cách đơn giản và dễ tiếp cận. Khác với các tài liệu giáo dục truyền thống, AI có khả năng điều chỉnh mức độ phức tạp của nội dung dựa trên trình độ và nhu cầu của từng cá nhân.

Nghiên cứu của Qatawneh et al. (2024) cho thấy, AI có thể cải thiện chất lượng ra quyết định tài chính thông qua khả năng xử lý dữ liệu và cung cấp các phân tích hỗ trợ người dùng. Kết quả nghiên cứu cũng nhấn mạnh vai trò của các nền tảng FinTech trong việc chuyển hóa các ứng dụng AI thành những hỗ trợ thiết thực cho quá trình ra quyết định tài chính.

Dưới góc độ giáo dục tài chính, giá trị của AI không chỉ nằm ở việc cung cấp thông tin mà còn ở khả năng hỗ trợ người dùng hiểu rõ hơn các lựa chọn tài chính và hệ quả của từng quyết định. Các công cụ AI có thể đưa ra các cảnh báo, mô phỏng hoặc gợi ý kịp thời, qua đó giúp người dùng hình thành thói quen tài chính tích cực và nâng cao khả năng tự quản lý tài chính cá nhân.

Tổng hợp các nghiên cứu hiện có cho thấy, các gợi ý mang tính cá nhân hóa do các hệ thống số cung cấp có thể được xem như những “nudges” giúp cá nhân điều chỉnh hành vi theo hướng tích cực (Thaler & Sunstein, 2008). Nhờ đó, AI không chỉ hỗ trợ nâng cao hiểu biết tài chính mà còn góp phần chuyển hóa kiến thức thành các hành vi và quyết định tài chính phù hợp trong thực tiễn.

3.3. Ứng dụng AI trong cảnh báo rủi ro và phòng ngừa sai lệch hành vi tài chính

AI có khả năng phát hiện các dấu hiệu bất thường trong hành vi tài chính cá nhân, chẳng hạn như chi tiêu quá mức hoặc tham gia các sản phẩm tài chính có rủi ro cao hoặc có dấu hiệu gian lận. Thông qua các cảnh báo kịp thời, AI góp phần hạn chế các sai lệch hành vi tài chính bằng cách đưa ra các điều chỉnh kịp thời và nâng cao khả năng tự bảo vệ của người tiêu dùng tài chính.

Trong bối cảnh gia tăng các hình thức gian lận tài chính số, vai trò của AI trong việc bảo vệ người tiêu dùng tài chính ngày càng trở nên quan trọng, qua đó góp phần nâng cao FL theo hướng an toàn và bền vững.

3.4. Ứng dụng AI trong thúc đẩy tài chính toàn diện

Với giao diện thân thiện và khả năng đa ngôn ngữ, AI có thể hỗ trợ tiếp cận tài chính cho các nhóm yếu thế như người thu nhập thấp hoặc người dân vùng sâu, vùng xa. Các ứng dụng AI với giao diện đơn giản, chi phí thấp và khả năng đa ngôn ngữ giúp thu hẹp khoảng cách FL giữa các nhóm trong xã hội và thúc đẩy tài chính toàn diện. Tuy nhiên, hiệu quả của các ứng dụng này phụ thuộc lớn vào khả năng tiếp cận hạ tầng số và mức độ hiểu biết công nghệ của người dùng, nếu không có thể làm trầm trọng thêm khoảng cách số hiện hữu.

Các ứng dụng AI trong giáo dục tài chính, hỗ trợ hành vi tài chính, cảnh báo rủi ro và thúc đẩy tài chính toàn diện cho thấy hiệu quả của AI phụ thuộc đồng thời vào 3 nhóm điều kiện: (i) khả năng tích hợp AI vào các chương trình giáo dục tài chính chính thức; (ii) cơ chế quản lý bảo đảm tính minh bạch và trách nhiệm giải trình của hệ thống AI; và (iii) sự phối hợp

giữa các chủ thể trong hệ sinh thái tài chính số nhằm mở rộng khả năng tiếp cận và thu hẹp khoảng cách số. Đây cũng là cơ sở để đề xuất các hàm ý chính sách cho Việt Nam trong phần tiếp theo.

4. Hàm ý chính sách cho Việt Nam

Từ các phân tích lý thuyết và bằng chứng thực nghiệm ở trên, bài viết đề xuất một số hàm ý chính sách nhằm phát huy vai trò của AI trong giáo dục FL tại Việt Nam, đồng thời hạn chế các rủi ro tiềm ẩn trong nền kinh tế số và tài chính số.

Thứ nhất, cần tích hợp các ứng dụng AI như một công cụ hỗ trợ, chứ không thay thế, trong Chiến lược quốc gia về nâng cao FL. Việc ứng dụng AI nên tập trung vào các khâu mà giáo dục tài chính truyền thống còn hạn chế, bao gồm tiếp cận nội dung học tập theo nhu cầu và đặc điểm của từng cá nhân, gắn kiến thức với hành vi tài chính thực tế và hỗ trợ học tập suốt đời. Trong hệ thống giáo dục phổ thông và đại học, AI có thể được sử dụng như một công cụ hỗ trợ giảng dạy và tự học, giúp người học tiếp cận kiến thức tài chính theo năng lực và nhu cầu cá nhân.

Thứ hai, Nhà nước cần xây dựng và hoàn thiện khung pháp lý đối với các ứng dụng AI trong lĩnh vực tài chính theo hướng bảo đảm minh bạch, khả năng giải thích và trách nhiệm giải trình của các hệ thống tự vận tài chính tự động. Điều này đặc biệt quan trọng nhằm tránh tình trạng người tiêu dùng quá phụ thuộc vào thuật toán mà không hiểu rõ cơ sở ra quyết định, đồng thời bảo vệ các quyền cơ bản của người tiêu dùng tài chính như quyền được tiếp cận thông tin đầy đủ, bảo mật dữ liệu cá nhân và phòng ngừa các hành vi thao túng hoặc quảng cáo sai lệch trong môi trường số.

Thứ ba, cần thúc đẩy sự hợp tác giữa các cơ quan quản lý nhà nước, tổ chức tài chính, doanh nghiệp công nghệ và cơ sở giáo dục trong việc phát triển các nền tảng AI phục vụ giáo dục tài chính. Các giải pháp này cần được thiết kế phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội, trình độ FL và quyết định tài chính của người dân Việt Nam, qua đó góp phần thu hẹp khoảng cách số và bảo đảm AI thực sự trở thành công cụ hỗ trợ nâng cao FL theo hướng bao trùm và bền vững.

Trong ngắn hạn, Việt Nam có thể ưu tiên xem xét triển khai các chương trình thí điểm ứng dụng AI trong giáo dục tài chính, đồng thời ban hành các bộ nguyên tắc hướng dẫn tạm thời nhằm bảo đảm tính minh bạch và an toàn của các ứng dụng này. Cách tiếp cận từng bước, kết hợp giữa thử nghiệm chính sách và giám sát chặt chẽ, không chỉ giúp tận dụng tiềm năng của AI trong giáo dục FL mà còn hạn chế các rủi ro phát sinh trong giai đoạn đầu của quá trình chuyển đổi số.

5. Kết luận

Bài viết làm rõ AI đang mở ra những cách tiếp cận

mới trong giáo dục FL thông qua cá nhân hóa giáo dục tài chính, hỗ trợ ra quyết định và phòng ngừa rủi ro tài chính. Trên cơ sở đó, nghiên cứu này được thực hiện theo hướng tổng quan định tính và phân tích định hướng chính sách, tập trung làm rõ vai trò, điều kiện và giới hạn của các ứng dụng AI trong nâng cao FL, thay vì đo lường tác động định lượng hay kiểm định giả thuyết. Các kết quả và hàm ý này đồng thời gợi mở hướng nghiên cứu tiếp theo về đo lường tác động của các ứng dụng AI đối với hành vi tài chính và mức độ FL của các nhóm dân cư khác nhau trong bối cảnh chuyển đổi số tại Việt Nam ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

- Bạch Dương (2026). Tấn công mạng gây thiệt hại vượt xa nhiều loại hình tội phạm truyền thống. Tạp chí điện tử VnEconomy, <https://vneconomy.vn/tan-cong-mang-gay-thiet-hai-vuot-xa-nhieu-loai-hinh-toi-pham-truyen-thong.htm>
- Baker, T., & Dellaert, B. G. C. (2018). Regulating robo advice across the financial services industry. *Iowa Law Review*, 103, 713-759. <https://ilr.law.uiowa.edu/sites/ilr.law.uiowa.edu/files/2023-02/103ILR-2-BakerDellaert2.pdf>
- Bianchi, M., & Brière, M. (2021). Robo-advising: Less AI and more XAI? *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3825110>
- Gürsoy, S. (2025). Artificial intelligence literacy and the digital divide: Implications for financial investors. *Journal of Business and Econometrics Studies*, 2(1), 1-9. <https://doi.org/10.61440/JBES.2025.v2.52>
- Jamal, M. N., Asghar, S., Farhat, A. B., & Sohail, K. (2025). Trusting technology: The role of financial literacy and technological savviness in shaping fintech adoption. *The Asian Bulletin of Green Management and Circular Economy*, 5(2), 61-71. <https://doi.org/10.62019/abgmce.v5i2.150>
- Lakshmi, Y. (2024). The impact of artificial intelligence on financial literacy. *ShodhKosh: Journal of Visual and Performing Arts*, 5(5). <https://doi.org/10.29121/shodhkosh.v5.i5.2024.1606>
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44. <https://doi.org/10.1257/jel.52.1.5>
- OECD/INFE. (2020). Recommendation of the Council on financial literacy. OECD Publishing.
- OECD/INFE. (2023a). Toolkit for measuring financial literacy and financial inclusion. OECD Publishing.
- OECD/INFE. (2023b). International survey of adult financial literacy. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/8ce94e2c-en>
- Qatawneh, A. M., Lutfi, A., & Al Barrak, T. (2024). Effect of artificial intelligence (AI) on financial decision-making: Mediating role of financial technologies (Fin-Tech). *HighTech and Innovation Journal*, 5(3), 759-773. <https://doi.org/10.28991/HIJ-2024-05-03-015>
- Rahman, A. (2024). Artificial intelligence (AI) role in financial literacy in the banking channels: Mobile apps and physical branches. *Journal of Economics and Management*, 4(1), 150-155. <https://doi.org/10.3126/jem.v4i1.72995>
- Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2008). *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. Yale University Press.

Ngày nhận bài: 18/3/2026

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 30/3/2026

Ngày chấp nhận đăng bài: 18/4/2026

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN FINANCIAL LITERACY EDUCATION: POLICY IMPLICATIONS FOR VIETNAM

● DINH THI MINH TAM

Electric Power University

Email: tamdtm@epu.edu.vn

ABSTRACT:

This article examines the main applications of artificial intelligence (AI) in financial literacy (FL) education through a qualitative and conceptual analysis based on a selective synthesis of international studies and policy reports. It aims to clarify the role, mechanisms of impact, and deployment conditions of AI in enhancing financial literacy. The article focuses on key areas in which AI can contribute, including personalized financial education, financial decision support, risk prevention, the mitigation of behavioral biases, and the promotion of financial inclusion. On this basis, it identifies policy implications for Vietnam to effectively integrate AI applications into financial literacy enhancement strategies, while strengthening the legal framework for transparency and consumer protection. The study contributes to efforts to narrow financial literacy gaps and promote sustainable personal financial decision-making in the digital age.

Keywords: financial literacy, artificial intelligence (AI), financial education, digital finance, financial behavior.